AYIN UYSAL IŞIĞI

HATİCE BİLEN BUĞRA

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 243
EDEBÎ ESERLER: 123

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-602-1

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1992, Ötüken
2. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: Damla Acar

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

İstanbul - 2024

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Hatice Bilen Buğra: 1951 yılında Adapazarı'nda doğdu. İlk, orta ve liseyi doğduğu şehirde tamamladı. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümünden mezun oldu. Yüksek Lisansını İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. Semra Ögel danışmanlığında, "Cumhuriyet Döneminde Resim-Edebiyat İlişkisi" adlı teziyle; Doktorasını Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsünde Prof. Dr. Selçuk Mülayim danışmanlığında "1914'lerden 1940'lara Türk Resim ve Romanında Gerçekçilik" adlı teziyle yaptı. Bir süre öğretmen olarak çalıştıktan sonra mizacına uygun bulmadığı öğretmenlikten istifa etti. Serbest çalışıyor.

İÇİNDEKİLER

Oyuncak /

Kopuş /

Seçinti /

Mal Sahibi /

Simitçi /

Akşamüstü /

Mahkûm /

Ayakbağı /

Çağrı /

"Ayağına Giymiş Sedef Nalını" /

Para /

Kavga Peşinde /

Sıfır Noktası /

"Ah Bu Şarkıların Gözü Kör Olsun" /

Sürgün /

Beşik Kertmesi /

OYUNCAK

Güz başlangıcıydı. Yağmur akşam serinliğini ürpertili bir ıslaklığa çevirmişti. Perdenin aralığından dışarı baktı Sühandan ve buğulu bir aydınlıkta, üşümüş bir sokulganlık içinde bekleşen insanları gördü. Lüks lambalarının mavi sisi, gölgeleriyle oynaşan çocuksu bir kalabalığa döndürmüştü onları.

Rengini ve çizgilerini ezbere bildikleri halde, kendisini görmek için gösterdikleri sabra şaştı. Hepsi de, merakla, ama sakin sakin kapıyı gözlüyorlardı.

Geri çekilirken konsolun üstündeki aynada allıklarla sürmelerle yabancılaşmış yüzüne çarptı gözü ve birden aşağıdakileri eğlendirecek bir kukla gibi hissetti kendisini. Sanki az sonra, hayalci, iplerini oynatacak ve perdeye gölgesi düşecekti.

Yanlış bir şey yapmanın huzursuzluğu içinde göz pınarlarından iki damla yaş süzüldü. Aynadaki yabancı, "Ah, koca budala!" dedi ona: "Ağlamak için geç kaldın!" Öfkeyle yüzünü buruşturup dilini çıkardı aynaya.

Kendisinden bir yaş büyük Nedim ile ev sahibi kiracı ilişkisi içinde, aynı evde doğmuşlardı. Sühandan on aylıkken, Nedim'in babası Çankırı'ya atanmış; iki aile, bu ayrılıktan sonra bir daha görüşmemişlerdi. Ama yıllarca sonra, bir gün, Sühandan'ın babası, bir İstanbul yolculuğu sırasında, otobüste, eski kiracısına rastlayıverdi.

O gün, yolculuğun bıktırıcı uzunluğunu, geçmiş günlerin sıcaklığı içinde konuşarak kısaltmışlar; bu arada, kiracı,

KOPUŞ

Kıraçlaşmış bahçenin uzak bir köşesinde, sırtını güneşe vermiş oturuyordu. Karşıda, saman rengi göğün altındaki düzlükte göçerlerin çadırları vardı. Yeniden yaylalara çıkmak üzere hazırlık yapıyorlardı.

Çocukça bir ilgiyle bu yersiz yurtsuz insanları seyreden genç kadın okula yeni gelmişti. Ders aralarında, öğretmenler odasına uğramadan, hava iyiyse bahçede, değilse koridorlarda oyalanıyor; herkesin lâfı birbirinin ağzına tıktığı toplantılarda da, iliştiği masanın ucunda, hiçbir istek ya da şikâyette bulunmadan, sessizce oturuyordu. Bu yabancı ve eğreti duruş, yalnızlığına garip bir esrar katıyor, büsbütün merak uyandırıyordu.

Geleli beri, -yaklaşık iki ay oluyordu- hâlâ ilk gün giydiği ince fitilli kadifeden gri etekle el örgüsü bordo orlon kazağı giyiyordu. Okul içinde üstüne çirişi çoktan uçmuş, kol ağızları aşınmış kareli keten bir önlük geçiriyordu.

Her akşamüstü, neşesiz ve solgun yüzünün çizgileri derinleşmiş, omuzları düşmüş bir halde okuldan çıkıyor; oğlu için kasaptan yüz gram kıyma, manavdan en ucuz sebze ve meyveden yarımşar kilo alıyor, sonra da, bir kadının bakımına bıraktığı çocuğunu kucaklayarak evine kapanıyordu.

On bir aylık oğluyla birlikte kaldığı bu kira evinin ve yüreğinin kapısını yalnızca arada bir gece nöbetlerini tutan bir hanım arkadaşına açmıştı.

Dar bir girişle iki küçük odadan oluşan bu evin bütün camları gazete kâğıdıyla kaplıydı. Odalardan birinde oğlu

MAL SAHİBİ

Kocam evi terk ettiği vakit büyük oğlum yedi yaşındaydı; kızım dört, küçük oğlum da iki...

Ne kavga etmiştik, ne dövüş. Bir sabah işe uğurladım, akşam eve gelmedi. Sen şimdi, başına bir iş geldi sanacaksın, ama yoo.. öyle değil. Hiç şaşmadım gelmeyişine, merak bile etmedim.

Dur, telaş etme! Sen kendi herifin gibi sanıyorsun benimkini de. Sana başından anlatayım her şeyi de, bak, gör neyimiş.

Alana kadar yandı tutuştu benim için. Benden kıymetlisi yoktu o zaman. Gelir, bütün gün, evimizin yanındaki kuyunun başında nöbet tutardı; dışarı çıkayım da beni görsün. Hiç yüz vermezdim ona; ama köpek kovulduğu yeri sever ya, o da, ben tersledikçe üstüme düştü. Sonunda da meramını yerine getirdi. Hoş, köylük yerde evlenmek nedir? Bir akşam gelip babamdan istediler beni, birkaç akşam sonra da, onların evinin bir köşesine bir yatak serdiler bizim için; evlendik! Ama daha gerdek sabahı, adam yüzünü çevirdi benden. Hiç konuşmuyor, ben içeri giriyorum, o dışarı çıkıyor. Allah Allah! Ne oldu buna birdenbire? Herhal, bu evde âdet böyle: Büyüklerin yanında karılarıyla konuşmuyorlar diye düşündüm. Ama bir gün.. iki gün geçti, baktım herif odada da konuşmuyor benimle. Tuttum yakasından: "Nedir senin zorun? Mâdem düşmanındım, ne kudurdun öyleyse beni almak için?" "Alana kadar bana çok çektirdin sen, şimdi intikam alıyorum" demesin mi?

SİMİTÇİ

Hava müthiş sıcaktı. Sokaklar, vakti belirsizleştiren yaz güneşinin altında, sarı bir toz bulutu içinde uyukluyordu. Bu hazin tenhalıkta, iki yanı ağaçlarla gölgeli yolun ucunda, birdenbire, iri-yarı, heybetli bir adam beliriverdi. Bastonunu taşlara dokundura dokundura, usul, ürkek adımlarla yürüyüp ilerideki evlerden birinin bahçe duvarına oturdu. Kolunda taşıdığı sepeti ayaklarının dibine, kasketini dizlerinin üstüne koydu, ellerini bastonuna dayadı. Bakışlarını uzayıp giden yolun başına çiviledi. Erguvan rengi göğün altında kederli ve mahzun görünüyordu. Seher öncesini hatırlatan bu yumuşacık aydınlıkta, sabırlı bir sessizlik içinde, fark edilmeyi bekleyen bir duruşu vardı.

Yalnızlığı uzun sürmedi. Bomboş sokakta, ilkin, küçük bir kızın, "Simitçi dede geldi.. simitçi dede geldi!" diyen sevinçli çığlığı duyuldu, ardından, adamın çevresi bir çocuk ordusuyla kuşatıldı. Bu taptaze seslerle örülmüş çemberin ortasında, adam, bir süre, kıpırtısız, memnun ve mutlu gülümsedi; sonra, eğilip sepetin üstündeki örtüyü, ağır ağır kaldırdı: Aç midelerinin iştahını kamçılayan susamlı, sıcak bir koku çocukları huzursuzca kaynaştırdı. Adam, gülücüklerle gevşeyen yüzünde sevimli bir benimseyiş, elindeki simitten birer parça koparıp çocuklara vermeye başladı: "Durun hele.. telâş etmeyin!" uyarışlarıyla onları yatıştırıyor, sonra da, dünyayı bağışlıyormuşçasına kıvançlı, elindeki lokmayı önündeki çocuğa uzatıyordu.

MAHKÛM

Nöbet günlerindeki eşitsizlik yüzünden çıkan tartışma hepsini yormuştu. Öğretmenler odasına sinirli bir suskunluk çökmüştü. Müdür beyle yardımcıları, yüzlerini karartan bir öfkeyle çıkıp gittikleri halde, onlar, hâlâ somurtkan bir sessizlik içinde oturuyorlardı.

Ama uzun sürmedi bu durum: Eller, ağzına kadar izmaritle dolu küllükler görmezden gelinerek paketlere uzandı. Çakmaklar, kibritler çakıldı birbiri ardınca ve yoğun bir sigara dumanı havayı ağır ağır dalgalandırdı. Tutanağa geçirilmiş şikâyetlerin gerdiği sinirler zehirle gevşetilmeye çalışılıyordu şimdi.

Birazdan, okulla ilgili bütün sıkıntılarını bu odada bırakarak; kadınlar, kendilerini bekleyen boş tencerelere, üzerlerinde yemek artıkları kurumuş bulaşıklara dönecek, erkekler de, sabahleyin ellerine tutuşturulmuş listelere baka baka çarşı pazara dağılacaktı.

Daha çektikleri ilk nefesleri salarken, hepsinde de, gizli bir telâşın kıpırtıları belirmişti. Dışardan bakan, iyi ısıtılmayan sınıflarını yurdun dört bucağından gelmiş çocukların doldurduğu bu, parasız yatılı okulda geçirdikleri bir günün sonunda, eve gitmeye can attıklarını sanabilirdi.

Bu öğretmenlerin her birini, daha kapıdan içeri adımını atarken üzerine çullanacak yığınla sorun bekliyordu evde. İşte gün boyu unutmaya çalıştıkları bu sorunların bilinçaltı baskısına yenik düşerek, arada bir, basit bir konuyu anlaşmazlığa dönüştürüyorlardı. Az önce de böyle bir durumu yaşamışlardı.

AYAK BAĞI

İşten çıkınca eve gitmek istemiyor canım. Vakit geçirmek için birine, öbürüne uğruyorum. Eve gidince de annem; "Ooo.. salhane köpeği! Evin yolunu iyi bulabildin?" diyerek karşılıyor beni.

Erkenden gelip de ne yapacağım bu evde? Ne yapılabilir? Otuz dokuz yaşındayım; on beş senedir çalışıyorum: Yâni moda deyişle, ekonomik özgürlüğe sahibim, ama hepsi bu: Kazandığım paranın bile kırk âmiri var; gönlümün çektiğini almaya bırakmazlar beni: "Fuzulî yere niye masraf edersin? Üç kuruş da bir kenara koysan olmaz mı?" Kazık kadar olmuşum, ama annemle babam, hâlâ harcadığıma karışırlar, giydiğime karışırlar, gezdiğime karışırlar. Bütün zevkleri bana karışmaktan ibaret! Ben de sokaklarda oyalanıyorum işte. Ama kışın daha hava kararırken yollar boşalıyor. Herkes, bir an önce kovuğuna sinmek için acele ediyor; ben de mecburen eve doğruluyorum.

Gün boyu birtakım insanlarla didişip durmuşum: İçimi boşaltıp birazcık ferahlayacak birini özlerim; umutla koşarım yanlarına. Ama ikisi de, tavuklar gibi, erkenden yatarlar. Hoş, geç yatsalar da ne olacak sanki? Bütün konuşmalarını bitirdiler onlar. Şimdi tek beklentileri ölüm; sâdece Azrail'i karşılamak için yaşıyor gibidirler. Durmadan hatim indirirler, vakit namazları, kaza namazları, gece namazları kılarlar. Boş bir anlarını yakalayıp da iki lâf etmek için helâk olurum.

İyi.. onlar uyusunlar, ben de roman okuyayım desem;

ÇAĞRI

Kapının zili çaldığı zaman Firdevs Gelin çamaşır yıkıyordu. Ellerini eteğine kuruladı, entarisinin kollarını indirdi ve tedirgin bir çabuklukla kapıyı açtı. Banyonun loş aydınlığından bahar sabahının ışığına çıkmak gözünü almıştı. Bu yüzden eşikte duranı ilkin seçemedi.

"Firdevs Altan burada mı oturuyor?" diye sormuştu bir erkek sesi.

Bekçi elbiseli, gençten birisiydi.

Ürkmüş bir,

"Evet" çıktı ağzından Firdevs'in. Aynı zamanda bir adım gerilemişti: "Benim..."

"Karakola geleceksiniz... Hakkınızda şikâyet var."

Rengi uçtu Firdevs'in.

"Ne şikâyeti? Kim şikâyet etmiş beni?" diye şaşkınlıkla sordu.

"On beş yaşında bir kızı kaçıranlara yataklık etmişsiniz... Kızın babası etmiş."

Şaşkınlığı geçiverdi Firdevs'in. Sanki rahatlamış gibiydi.

"Yok" dedi açıklamak isteyen bir yumuşaklıkla: "Hiç öyle şey olur mu? Kocamın asker arkadaşıydı adam; yanında bir kızla gece vakti kapımı çaldı. Ben de misafir ettim onları: Hepsi bu!"

"Komisere anlatırsınız bunları."

"Ben, kadın başıma oralara nasıl geleyim? Kocam duyarsa öldürür beni."

"AYAĞINA GİYMİŞ SEDEF NALINI"

Koltuğunun altına sıkıştırdığı takunyaları sıkı sıkı bastırarak dükkândan çıktı.

Tam bir hafta tarlalarda, arsa aralarında, avlularda paslı demir, çivi, boş şişe ve kırık cam parçaları aramıştı. Aranırken hep renkli boyalarla süslenmiş bir çift takunyayı düşlemiş, ama topladığı öteberinin karşılığında ancak bunları alabilmişti.

Aldıklarının üstünde yakılarak çizilmiş çiçek resimleri vardı. Artık Arnavut kaldırımları üstünde salına salına gezebilir, kendisini tatlı bir esriklik içinde saatlere göre değişen takunya seslerinin büyüsüne kaptırabilirdi.

Daha dün akşamüstü, oturduğu kütükten sokakta oynayanlara bakarken sıçan suratlı bir kız, çıplak ayaklarını göstererek; "Şuna bakın! Ayakları çatlak patlak!" diye bağırmıştı.

Hiç kimse umursamadığı halde, ansızın ateşe basmış gibi, ayaklarını çekmiş, eteklerinin altına saklamıştı kız. Kızgın yaz güneşinin dağladığı taşlara basarken bile tabanları öyle yanmamış, içi öyle cızlamamıştı.

Sevgiyle okşadı takunyalarını. Bugünden sonra ayakları çıplak diye horlanmayacak, yoksulluğun acısı ve utancı içinde hem kalabalıklar ortasında hem de itilmiş, suskun ve yalnız kalmayacaktı.

Kuyudibi'nden mahalleye doğru kıvrılan yolda günün ısısını emmiş toprak ve taşlar sıcacıktı. Bir evi yoldan ayı-

PARA

"Geç kalmayın!" demişti öğretmen. Ama o, oyuna dalmış, vaktin geçtiğini anlayamamıştı.

Yol boyunca düşündüğü halde, gecikişine inanılır bir gerekçe bulamadı. İlk kez oluyordu bu. Bu yüzden sınıfa girdiği zaman, öğretmeni, biraz endişeli bir sesle,

"Niye geç kaldın?" diye sordu.

Dilinin ucuna geliveren yalana sığındı:

"Annemi evde bulamadım da..."

"Öyleyse sen yemek de yemedin?"

Şimdi sesteki endişeye hafif bir acıma da karışmıştı. Yüzünü ter bastı kızın. Duyduğu utanç öylesine yoğundu ki, sesi çıkmadı; "Yemedim" anlamında başını salladı usulca.

Öğretmeni, mavi keten önlüğünün cebinden bir şey çıkararak,

"Al bunu" dedi. "Git, kantinden bir simit al, ye de öyle gel bakalım."

Başını yerden kaldırmadan, uzatılan parayı aldı. Adımlarını sürüyerek sınıftan çıktı.

Öğleden sonraki iki ders süresince, aklı hep söylediği yalandaydı. Öğretmenini aldatmış olmak derin bir acı veriyordu yüreğine. İkindiüstü, okul dağılırken, o yirmi beş kuruşu geri vermekten başka bir şey düşünmüyordu artık. Ama nasıl verebileceğini bilemiyordu, çünkü kendisine verilen haftalık harçlığı çoktan harcamıştı. Hafta başına da daha üç gün vardı. Sınıfı süsledikleri anma ya da bayram günlerinin hepsi geçmişti; krepon kâğıdı alacağız diye para

KAVGA PEŞİNDE

Günlerden beri, bir tanıdığın evinde gördüğü insanları unutamıyordu. Onlarla, Birleşik Almanya'da yapılan ilk seçim sonuçlarını televizyondan izlemek için gittiği evde karşılaşmış ve daha selam faslında neye uğradığını şaşırmıştı:

Kılık kıyafetleri, oturup kalkmaları, şakalaşmalarıyla artist mi, ev kadını mı oldukları belirsiz kadınlar... Çılgın bir tempoda çalışmaktan ve güvensizlikten serseme dönmüş adamlar ve onların küçücük çocukları... Panik içinde, olağan bir milletvekili seçiminin yaşayışlarına nasıl yansıyacağını anlamaya çalışıyorlardı.

Berlin'de doktor ya da mühendis olarak bulunan bu adamlar, sıradan işçilerinkine benzer duygularla ürpererek, "Seçimi Nazi yanlıları kazanırsa, biz ne olacağız?" sorusuna cevap bulmaya çalışıyorlardı. Dil bilmek, giyim kuşam ve yaşayış biçimleriyle Almanlara uymak, "yabancı"lıklarını örtse de kuşkularını gidermeye yetmemişti.

Ana babaların korkusu ve güvensizliği çocuklara da geçmiş, hepsi de, oyuncaklarını bir yana savurup televizyonun karşısına dizilmişlerdi. Beş altı yaşındaki çocukların endişe içinde, hayatlarının bu seçimden ne şekilde etkileneceğini merak ederek haberleri dinlemeleri korkunç bir şeydi.

İnsanın, oraya ait olmadığını bile bile, bir ülkede tasasız ve mutlu yaşaması mümkün değildi demek! Biçimsel benzeşmeler gariplikleri daha da çarpıcı hale getirmekten başka bir işe yaramıyordu. Yarının neler getireceği kaygısı içinde, "yabancı"lıklar yabansılığa dönüşüyor, sonunda; bu

SIFIR NOKTASI

Otobüsten lokantanın önünde inmişti. Önceden verilmiş bir kararın rahatlığı içinde bahçeye girdi. Hava rüzgârlıydı; masalar bomboş. Müşteriler, yaz gününe aldırmadan, kapalı bölüme doluşmuşlardı. Yalnızca, arabasının içinde ortalığı inleten bebekleriyle genç bir çift, kıyıdaki masalardan birinde oturuyorlardı. İkisi de, ağlayan çocuklarına ilgisiz, önlerinde çırpınan denize değil, bir boşluğa doğru bakıyorlardı.

Genç kız, taze yüzünde incecik bir ter, adımlarında bezginlik, yürüyüp yanlarından geçti, ilerdeki masalardan birine sokuldu. Oturmak için iskemlesini geriye çekerken, kadının, kocasına bir şeyler söylediğini gördü. Adam, âni ve sert bir baş döndürüşle ona baktı bir an; sonra, hiç ses etmeden, ama alnında bastırılmış öfkesinin kırışıklıkları, yerinden doğruldu. Kocasının bu tavrı karşısında kadın, hareketlerinde şaşkın bir dağınıklık, çocuğun arabasına uzandı. Karı-koca, aynı anda, arabanın demirine yapıştılar; minik bacaklarıyla kendi çığlıklarını tekmeleyen yumurcağa kızgınlıkla bakarak çıkıp gittiler.

Göz ucuyla onları izleyen Ebru; "Hem kendilerinden, hem de çocuklarından nefret ediyorlar" diye düşündü. "Yerlerinden kalkışları da, arabayı itişleri de hınçla doluydu."

Anlayamadığı bir durumun çaresizliği içinde kaşları çatılmış, dudakları büzülmüştü: "Kim bilir ne kadar sevişerek evlendiler? Bir bebekleri olmasını nasıl arzu ettiler?

"AH, BU ŞARKILARIN GÖZÜ KÖR OLSUN"

Masa yuvarlaktı; hem karşı karşıyaydılar, hem de yan yana. Tırnağıyla örtünün üstüne şekiller çizen kadın, erkeğin yüzüne baka baka düşünüyordu: Neden yüreğim kupkuru, ıssız; neden aramızda korkunç uzaklık!

Dalgın görünümlü adam, kendi içinde gezintiye çıkmış doygun birisini andırıyordu. Kadehinden aldığı bir yudum içkiyi, bir süre damağında tutarak yutuyor, sonra bakışlarını, ilerde, durgun bir göl gibi kıpırtısız uzanan denize daldırıyordu. Çevresine hissettirmeyen bir kendi üstüne kapanış halindeydi.

Ona nasıl ulaşacağını, kendisini bir kader gibi kuşatan yalnızlığı nasıl alt edeceğini bilmiyordu kadın. Her şey birbirine dolaşık; her şey karmakarışıktı içinde. Geçmiş günlerin aynasında hiçbir mutlu yansıma, hiçbir parıltı kalmamış, bütün güzellikler silinip gitmişti sanki! Düş kırıklığına uğramış birisinin burukluğu içinde, avare bir can sıkıntısı ufkunu köreltmiş gibiydi. Kalbinin en derin, en ulaşılmaz noktası bile karanlıktı; soğuk, çürümeye yüz tutmuş; ama birden, bir ışık düştü içine:

Önce, lokantayı dolduran sesleri bastıran bir müzik, ardından, bir kadının; "Ah, bu şarkıların gözü kör olsun" diyen buğulu sesi duyuldu. Sonra da, Kadıköy'deki eski iskelenin önünde, lacivert ceketli, külrengi etekli bir genç kız kadınla yer değiştirdi. Turnikeden ürkek, telaşlı geçti; bekleme salonunun kalın sütunlarından birine dayanmış

SÜRGÜN

Esin Hanım, iri mavi gözlerinde koyu bir pus taşır. Öğretmenler odasına, dudağının ucuna yapışmış bir tebessümle girer, ama kimseyi selamlamaz; verilen selamı da, yüz kaslarını hafifçe oynatarak alır ve hemen eski görünümüne bürünür. Gün içinde, ufak tefek anlam değişikliklerine uğrasa da, bu, en sevdiği ve yüzünden hiç çıkarmadığı maskedir.

Nöbetçi değilse, cam kenarına oturur, ders zili çalana kadar tutkulu çekişlerle peş peşe sigara içer. Varlığını büsbütün sislendiren dumanlar arasından çevresine uzak ve yabancı bir yalnızlığın hüznünü yayar.

Üzgün ve kırılmış bir kadındır o. En neşeli ortamlarda bile rolünün gerektirdiği tavrı korumasını bilir; uyandırdığı izlenimi bozacak hiçbir değişikliğe meydan vermez. Üstüne kapanarak özenle sakladığı acısını gölgeleyecek her türlü yaklaşımı önler. Kendisine acımaktan memnun, kozasında bir böcek gibi suskun yaşar. Onun için yaşamak, bu soyutlaşmış acıyı beslemek ve hep canlı tutmak demektir.

Çevresinde kederli insan görmeye dayanamaz. Kimsenin kendisini ikinci plana itmesine razı olmaz. Konuşmaz; kimseyi sözle susturduğu görülmemiştir, ama bakışlarındaki horgörü, dudaklarındaki tiksinç büzülüş, yanında acıdan sızlananı, ağzını açtığına bin pişman eder.

Varlıklı bir ailenin güzel ve şımartılmış kızıydı Esin. Hiçbir şeyin yokluğunu, sıkıntısını, özlemini çekmeden

BEŞİK KERTMESİ

Alışverişten dönen Elif, apartmanın önünde, kapıcının karısıyla karşılaşmıştı. Genç kadın, belinden sıkıca tuttuğu çocuğunu bahçe duvarının üstüne oturtmuş, gelen geçeni seyrediyordu. Küçük kızın elbisesi cicili bicili, parmakları kınalıydı. Kulaklarındaki altın küpelerin parıltısı yanaklarına düşüyordu, ama asıl ışıldayan anasının yüzüydü; gözlerinin içi gülüyordu. Başını gururla kızının omuzuna yaslamıştı. Bu çarpıcı mutluluğun uyandırdığı merakla Elif, dayanamayıp sordu: "Bu ne hâl, Züleyha? Kızını gelin mi ettin yoksa?" "Ne bildin?" dedi kadın hayretle: "Selime'yi beşik kertmesi nişanladık bugün." Üzgün bir, "Yaaa!" çıktı Elif'in ağzından, başka bir şey diyemedi. Canı sıkıldı kadının; başını sertçe öteye çevirdi. Sesinin uçuk tınısı havada kalan Elif, yürüyüp apartmana girdi. Posta kutusundaki dergi ve mektupları aldı, sonra da, akşam yemeğini hazırlamak üzere işe koyuldu; çok geçmeden Züleyha'yı da, söylediklerini de unutmuştu.

İşi bitince postadan çıkanlara bakmak için oturdu. İlkin. *Belleten* dergisi geçti eline: daha ilk makalenin başlığı dikkatini çekmişti; ilgiyle okudu: "Eski Asur ve Anadolu'da Kızların Çocuk Yaşında Nişanlanması."*

Az önce, bahçe kapısında bıraktığı kadının eski bir Asur geleneğini yaşattığını öğrenmek şaşırtmıştı Elif'i. "Ne tuhaf!" diye düşündü: Asurlu Lamassi ile Anadolulu Züleyha

* Kemal Balkan, "Eski Asur ve Anadolu'da Kızların Çocuk Yaşında Nişanlanması", *Belleten*, C. LI. S. 200, Ağustos 1987, Ankara, s. 417.